Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
LAILE MEDINA,
predstavljeni 30. marca 2023 [1]

Zadeva C-758/21 P

Ryanair DAC,
Airport Marketing Services Ltd
proti

Evropski komisiji

„Pritožba – Državne pomoči – Pomoč, ki jo je Avstrija dodelila letališču Celovec, družbi Ryanair in drugim letalskim družbam, ki uporabljajo to letališče – Člen 85(3) Poslovnika Splošnega sodišča – Člen 17 Uredbe (EU) 2015/1589 – Podatki, upoštevni za izračun pomoči, ki jo je treba vrniti“

1. Družbi Ryanair DAC in Airport Marketing Services Ltd (v nadaljevanju AMS oziroma skupaj: pritožnici) s pritožbo predlagata razveljavitev sodbe Splošnega sodišča z dne 29. septembra 2021, Ryanair in drugi/Komisija (T-448/18, neobjavljena, EU:T:2021:626; v nadaljevanju: izpodbijana sodba). S to sodbo je bila zavrnjena tožba, ki sta jo pritožnici vložili za razglasitev delne ničnosti Sklepa Komisije (EU) 2018/628 [2] v delu, v katerem se nanaša nanju.

I. Dejansko stanje spora

2. Dejansko stanje spora je predstavljeno v točkah od 1 do 39 izpodbijane sodbe. Za potrebe te pritožbe ga je mogoče povzeti, kot sledi.

3. Družba Ryanair je letalski prevoznik, družba AMS pa njena hčerinska družba, ki opravlja storitve, povezane z izvajanjem strategije trženja, pri čemer se glavnina njene dejavnosti nanaša na prodajo oglasnega prostora na spletni strani družbe Ryanair. Letališče Celovec (Avstrija, v nadaljevanju: letališče) je na obrobju mesta Celovec, ki je glavno mesto dežele Koroške. Lastnik in upravljavec tega letališča je družba Kärntner Flughafen Betriebsgesellschaft mbH (v nadaljevanju: KFBG). Dejanski lastniki deležev družbe KFBG so bili vedno javni organi ali subjekti. Družba KFBG ima hčerinsko družbo Destinations Management GmbH (v nadaljevanju: DMG), ki je v njeni stoodstotni lasti in za letališče opravlja različne storitve. Natančneje, družba DMG je opravljala svetovalne storitve za privabljanje letalskih družb na letališče in sklenila več sporazumov, na podlagi katerih so letalske družbe v zameno za storitve trženja prejele znatne zneske.

[1] Jezik izvirnika: angleščina.

[2] Sklep z dne 11. novembra 2016 o državni pomoči SA.24221(2011/C) (ex 2011/NN), ki jo je Avstrija odobrila letališču Celovec ter družbi Ryanair in drugim letalskim prevoznikom, ki to letališče uporabljajo (UL 2018, L 107, str. 1; v nadaljevanju: sporni sklep).

4. Štirje taki sporazumi so bili sklenjeni 22. januarja 2002. Prvič, družbi KFBG in Ryanair sta sklenili sporazum o letaliških storitvah (v nadaljevanju: sporazum o letaliških storitvah iz leta 2002). Ta sporazum je začel veljati 27. junija 2002 za obdobje petih let z možnostjo samodejnega podaljšanja za nadaljnjih pet let, če bi družba Ryanair v celoti izpolnjevala obveznosti iz tega sporazuma. Družba Ryanair se je s tem sporazumom zavezala, da bo od 27. junija 2002 do 26. junija 2007 vsaj enkrat dnevno izvajala zračni prevoz med zadevnim letališčem in letališčem London Stansted za fiksno pristojbino na obračanje. Poleg tega naj bi družba Ryanair zaračunavala fiksen znesek na odhajajočega potnika kot pristojbino za potniške storitve za letališče ter fiksen znesek na odhajajočega potnika kot pristojbino za varnost ter ti pristojbini plačala letališču. V sporazumu o letaliških storitvah iz leta 2002 so bile podrobno opredeljene različne storitve, ki naj bi jih letališče zagotavljalo družbi Ryanair, in določena nekatera druga plačila letališču.

5. Drugič, družbi DMG in Leading Verge.com Limited (v nadaljevanju: LV), ki je postala družba FR Financing (Malta) Ltd (v nadaljevanju: FR Financing), hčerinska družba družbe Ryanair, ki je medtem prenehala poslovati, sta sklenili sporazum o storitvah trženja (v nadaljevanju: sporazum o storitvah trženja iz leta 2002 med DMG in LV). Ta sporazum je začel veljati istega dne in naj bi se iztekel 26. junija 2007, pri čemer naj bi se samodejno podaljšal za nadaljnjih pet let, če bi družba LV v celoti izpolnjevala obveznosti iz tega sporazuma. Družba DMG je v skladu s tem sporazumom družbi LV naročila, naj pripravi promocijski načrt, poskrbi za spletne povezave do domače strani družbe DMG in izvaja druge promocijske dejavnosti v zameno za fiksno letno plačilo.

6. Tretjič, sporazum o trženju sta sklenili tudi družbi DMG in AMS (v nadaljevanju: sporazum o storitvah trženja iz leta 2002 med DMG in AMS). Ta sporazum je začel veljati istega dne za obdobje petih let z možnostjo podaljšanja za nadaljnjih pet let. Družba DMG je družbi AMS v skladu s tem sporazumom naročila, naj v zameno za letno plačilo najkasneje do 1. maja 2002 na spletni strani www.ryanair.com vzpostavi in upravlja povezavi do spletnih strani, ki jih je izbrala DMG, da bi izpostavila znamenitosti dežele Koroške. Ta sporazum je tudi določal, da lahko družba AMS zagotavlja dodatne storitve.

7. Četrtič, družbi DMG in LV sta podpisali tudi spremno pismo k sporazumu o storitvah trženja iz leta 2002 med DMG in LV (v nadaljevanju: spremno pismo iz leta 2002), ki je začelo veljati istega dne. Dogovorili sta se, da bo družba DMG družbi LV na podlagi sporazuma o storitvah trženja iz leta 2002 med DMG in LV plačala dodaten znesek za dodatne in okrepljene ukrepe za trženje v času trajanja sporazuma med družbama DMG in LV.

8. Sporazum o letaliških storitvah iz leta 2002, sporazum o storitvah trženja iz leta 2002 med DMG in LV, kakor je bil spremenjen, ter sporazum o storitvah trženja iz leta 2002 med DMG in AMS (v nadaljevanju skupaj: sporazumi iz leta 2002) so prenehali veljati 29. oktobra 2005, ko je družba Ryanair prenehala opravljati storitve zračnega prevoza potnikov med zadevnim letališčem in letališčem London Stansted.

9. Družbi KFBG in Ryanair sta 23. avgusta 2006 sklenili nov sporazum o letaliških storitvah (v nadaljevanju: sporazum o letaliških storitvah iz leta 2006). Ta se je nanašal na storitev zračnega prevoza, ki naj bi se na letališče London Stansted od 19. decembra 2006 do 21. aprila 2007 izvajala trikrat tedensko. Družba Ryanair je bila dolžna plačevati uradne letališke pristojbine celovškega letališča. Družba Ryanair je na podlagi spodbujevalne sheme prejela spodbudo v višini 7,62 EUR na odhajajočega potnika na novi redni liniji.

10. Družbi DMG in AMS sta 21. decembra 2006 sklenili nov sporazum o storitvah trženja (v nadaljevanju: sporazum o storitvah trženja iz leta 2006), ki je začel veljati 28. februarja 2007. Ta sporazum je bil povezan z obveznostjo družbe Ryanair glede opravljanja letov, določenih v sporazumu iz prejšnje točke teh sklepnih predlogov. Družba AMS je morala vsako leto zagotoviti sklop storitev trženja, ki so bile namenjene zlasti promociji destinacije Celovec/Koroška.

11. Sporazum o letaliških storitvah iz leta 2006 in sporazum o storitvah trženja iz leta 2006 (v nadaljevanju skupaj: sporazuma iz leta 2006) sta se uporabljala do 21. aprila 2007.

12. Komisija je 11. oktobra 2007 na podlagi pritožbe, ki jo je vložil konkurent družbe Ryanair v evropskem sektorju zračnega prevoza potnikov in v kateri je trdil, da je bila družbi Ryanair prek družbe KFBG dodeljena nezakonita državna pomoč dežele Koroške, mesta Celovec, družbe Kärnten Werbung Marketing & Innovations management in letališča Celovec, to pritožbo posredovala Republiki Avstriji in zahtevala dodatne informacije. Komisija je z dopisoma z dne 15. novembra 2010 in 24. marca 2011 Avstrijo zaprosila za dodatne informacije. Komisija je 8. aprila 2011 družbo Ryanair zaprosila za dodatne informacije, ki jih je posredovala Avstriji, ta pa je nato predložila svoje pripombe.

13. Komisija je Avstrijo 22. februarja 2012 obvestila, da bo začela postopek preiskave na podlagi člena 108(2) PDEU, zlasti v zvezi s sporazumi, ki jih je družba Ryanair sklenila leta 2002 in leta 2006.[3]

14. Pravni zastopnik družbe Ryanair je z dopisoma z dne 29. maja in 20. julija 2012 zaprosil zlasti za dostop do upravnega spisa, kar pa je Komisija zavrnila.

15. Komisija je z dopisom z dne 24. februarja 2014 Avstrijo zaprosila za dodatne informacije v zvezi s sporazumom o trženju, ki sta ga letališče in družba Ryanair sklenila 22. januarja 2002, na katerega je Avstrija je odgovorila 11. junija 2014.

16. Komisija se je 23. julija 2014 odločila za razširitev postopka preiskave.

17. Komisija je v spornem sklepu zlasti menila, da je Republika Avstrija s sporazumi iz leta 2002 in leta 2006 družbi Ryanair dodelila nezakonito pomoč, ki ni združljiva z notranjim trgom. Zneske pomoči, ki jih je treba vrniti, je določila na podlagi negativnega dela napovedanih letnih dodatnih tokov v času sklenitve spornih sporazumov za vsako leto izvajanja teh sporazumov. Ugotovila je, da sta pritožnici skupno in posamično odgovorni za vračilo vseh zneskov pomoči, prejetih v okviru zadevnih sporazumov, pri čemer okvirna zneska glavnice znašata 1.827.267 EUR oziroma 141.326 EUR, in odredilo vračilo te pomoči.

II. Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

18. Družbe Ryanair, AMS in FR Financing so v postopku na prvi stopnji v utemeljitev tožbe navedle šest tožbenih razlogov in 24. avgusta 2018 vložile predlog za pripravljalne ukrepe, s katerim so predlagale, naj Komisija predloži nekatere dokumente. Te stranke pa so 25. septembra 2020 (to je po koncu pisnega dela postopka) kot dodatna dokaza predložile dva dokumenta. Ta dokumenta sta bila preglednica letališča, ki je vsebovala pričakovane prihodke iz neletalskih dejavnosti na odhajajočega potnika iz naslova sporazumov o letaliških storitvah in

[3] Objavljeno v *Uradnem listu Evropske unije* 3. avgusta 2012 (UL 2012, C 233, str. 28).

sporazumov o storitvah trženja (priloga E.1), ter nespremenjeno različico podatkov o stroških iz poročila, ki ga je za družbo Ryanair pripravila svetovalna družba Oxera, z dne 3. novembra 2014 (priloga E.2).

19. Splošno sodišče je z izpodbijano sodbo ugotovilo, da ta dokaza nista dopustna, ker tožeče stranke v postopku na prvi stopnji niso upravičile prepozne predložitve dodatnih dokazov v skladu s členom 85(3) Poslovnika Splošnega sodišča (v nadaljevanju: Poslovnik). To sodišče je kot neutemeljene zavrnilo tudi vse tožbene razloge in s tem tožbo v celoti.

III. Presoja

20. Pritožnici navajata štiri pritožbene razloge.

A. Prvi pritožbeni razlog: dopustnost dodatnih dokazov, ki sta jih pritožnici predložili pred Splošnim sodiščem

21. Pritožnici v bistvu trdita, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, da je ključne dokaze, ki sta jih pritožnici predložili pred koncem ustnega dela postopka, zavrglo kot nedopustne in tako zavrnilo upoštevanje teh dokazov v okviru sodnega nadzora. Natančneje, pritožnici trdita, da je Splošno sodišče storilo napako, (i) ker ni upoštevalo oziroma ni ustrezno upoštevalo pravnih načel, na katerih temeljijo pravila iz člena 85, od (1) do (3), Poslovnika, in (ii) ker ni upoštevalo sodne prakse v zvezi z uporabo teh določb.

22. Člen 85 Poslovnika določa različne faze, v katerih je mogoče predložiti dokaze ali podati dokazne predloge. Člen 85(1) določa: „Dokazi se predložijo in dokazni predlogi podajo v okviru prve izmenjave vlog“ (*splošno pravilo*). Člen 85(2) določa: „Glavne stranke lahko v utemeljitev svojih trditev dokaze predložijo ali dokazne predloge podajo še v repliki in dupliki, če upravičijo zamudo pri njihovi predložitvi oziroma podaji“ (*odstopanje*). Člen 85(3) določa: „Izjemoma lahko glavne stranke predložijo dokaze ali podajo dokazne predloge še pred koncem ustnega dela postopka ali pred odločitvijo Splošnega sodišča, da bo odločilo brez ustnega dela postopka, če upravičijo zamudo pri njihovi predložitvi oziroma podaji“ (*izjema*).

23. Sodišče je že razsodilo, da ta pravila v interesu učinkovitega izvajanja sodne oblasti upoštevajo načeli kontradiktornosti in enakosti orožij ter pravico do poštenega sojenja.[4] Sodišče je tudi razsodilo, da je „sodišče Unije pristojno za preveritev utemeljenosti razloga za zamudo pri predložitvi teh dokazov ali podaji teh dokaznih predlogov in, odvisno od primera, njihove vsebine, pa tudi da je, če ta prepozna predložitev oziroma podaja ni pravno zadostno utemeljena, pristojno, da jih zavrne“.[5]

24. Navedeni odlomek se je nanašal na člen 85(2) Poslovnika, sodna praksa, ki jo je v njem navedlo Sodišče, pa se je nanašala na enakovredno določbo prejšnjega Poslovnika.[6]

[4] Sodba z dne 14. aprila 2005, Gaki-Kakouri/Sodišče (C-243/04 P, neobjavljena, EU:C:2005:238, točka 30) (v zvezi z enakovrednimi določbami prejšnjega poslovnika Splošnega sodišča).

[5] Sodba z dne 16. septembra 2020, BP/FRA (C-669/19 P, neobjavljena, EU:C:2020:713, točka 41). Sodišče v zvezi s tem navaja sodbo z dne 14. aprila 2005, Gaki-Kakouri/Sodišče (C-243/04 P, neobjavljena, EU:C:2005:238, točki 32 in 33).

[6] To je člen 48(1) prejšnjega Poslovnika Splošnega sodišča.

25. Iz sodbe z dne 14. aprila 2005, Gaki-Kakouri/Sodišče,[7] in iz sodbe z dne 16. septembra 2020, BP/FRA,[8] izhaja, da je mogoče navedeno razlogovanje uporabiti tudi v zvezi s členom 85(3) Poslovnika Splošnega sodišča, medtem ko je – glede na to, da člen 85(2) določa odstopanje, člen 85(3) pa izjemo – zadnjenavedeno merilo strožje in ga je mogoče uporabiti le v izjemnih okoliščinah (glej točko 31 teh sklepnih predlogov).

26. Najprej je treba poudariti, da pritožnici primarno trdita, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ker je oba dokaza zavrglo kot nedopustna, čeprav mora Splošno sodišče za to, da bi lahko opravilo sodni nadzor, take dokaze vselej dopustiti, „razen če obstajajo tehtni razlogi, ki temu nasprotujejo“.

27. To trditev je treba zavrniti kot neutemeljeno. Pomeni namreč zasuk v logiki, na kateri temeljijo pravila o izvajanju dokazov pred Splošnim sodiščem.

28. Iz sodne prakse, ki izhaja iz sodbe Gaki-Kakouri, sledi, da dopustitev prepozno predloženih dokazov pomeni izjemo. Poleg tega je iz samega besedila člena 85(3) Poslovnika razvidno, da morajo stranke, ki želijo predložiti take dokaze, zadostno upravičiti zamudo pri njihovi predložitvi.

29. Zato Splošnemu sodišču v nasprotju s tem, kar trdita pritožnici, prepozno predloženih dokazov ni treba dopustiti vselej, razen če ne ugotovi, da je treba te dokaze zavrniti iz „tehtnih razlogov“ (to je zaradi načela kontradiktornosti ali zagotavljanja poštenosti postopka pred Splošnim sodiščem).

30. Stranke so namreč tiste, ki morajo upravičiti tako zamudo pri predložitvi dokazov.

31. Splošno sodišče je v sodbi TestBioTech in drugi/Komisija pravilno ugotovilo,[9] da za „predložitev dokazov pred koncem ustnega dela postopka velja dvojna zahteva, in sicer [(i)] da je zamuda pri predložitvi dokazov upravičena in [(ii)] da je prepozna predložitev dokazov upravičena zaradi izjemnih okoliščin. V zvezi z drugim pogojem dopustnosti [(ii)] […] je treba opozoriti, da izjemnost take predložitve vsekakor pomeni, da tožeča stranka Sodišču ni mogla predložiti zadevnih dokumentov pred obravnavo ali da od tožeče stranke ni bilo mogoče razumno zahtevati, da jih predloži prej. *Stranka, ki želi predložiti dokumente Sodišču, mora ob predložitvi novih dokazov dokazati, da je ta pogoj izpolnjen*“ (moj poudarek).

32. Menim, da temu pristopu Splošnega sodišča (ki v nekaterih primerih zahteva dokazila, ki potrjujejo, da je bila prepozna predložitev dokazov upravičena) pritrjuje sodba Sodišča BP/FRA,[10] v kateri Sodišče napotuje na obveznost predložitve dokazov, iz katerih je razvidno, da je bila zamuda upravičena.

33. Sodišče je v točki 47 navedene sodbe tudi opozorilo, da je treba člen 85(3) Poslovnika razlagati precej ozko („[…] stranke [lahko] predložijo dokaze ali podajo dokazne predloge le *izjemoma*. Iz navedene določbe je razvidno, da *mora biti* vsaka zamuda pri predložitvi takih dokazov ali dokaznih predlogov *upravičena*“) (moj poudarek).

7 C-243/04 P, neobjavljena, EU:C:2005:238, točki 32 in 33.

8 C-669/19 P, neobjavljena, EU:C:2020:713, točka 47.

9 Sodba z dne 15. decembra 2016, (T-177/13, neobjavljena, EU:T:2016:736, točka 251).

10 Sodba z dne 16. septembra 2020 (C-669/19 P, neobjavljena, EU:C:2020:713, točka 44).

34. Pritožnici sta v postopku na prvi stopnji v zvezi s preglednico prihodkov iz neletalskih dejavnosti, ki sta jo pridobili od letališča, v bistvu trdili, da se je Komisija na to preglednico sklicevala v dupliki. Pritožnici sta ob sklicevanju na predlog, ki sta ga vložili za sprejetje ukrepa procesnega vodstva, pojasnili, da je bilo pridobivanje informacij od letališča težavno in dolgotrajno, ker je šlo za stare informacije, ker se je osebje na letališču vmes zamenjalo in ker je kriza, ki jo je povzročil izbruh covida-19, vplivala tako na osebje letališča kot tudi na delo tožečih strank in njihovih svetovalcev. Po navedbah pritožnic naj bi te informacije prejeli šele „v zadnjih dneh“.

35. Po mojem mnenju je jasno – kot je mogoče sklepati iz navedene sodne prakse – da bi tožeči stranki vseeno lahko predložili nekatere dokaze, iz katerih bi bilo razvidno, da sta skušali to preglednico od letališča pridobiti že na samem začetku in da sta letališče nato vztrajno opozarjali na to, da je še nista prejeli; to bi lahko ne nazadnje storili vsaj takrat, ko sta prejeli stališče Komisije v zvezi z novimi dokazi (z dne 14. oktobra 2020), v katerem je Komisija med drugim trdila, da zamuda ni upravičena, ker navedenih pojasnil ni mogoče preveriti. Glede na to, da je bilo obdobje med dupliko Komisije (25. februar 2019) in ustno obravnavo (29. september 2020) zelo dolgo, bi morali pritožnici predložiti nekatere vrste dokazov, ki sem jih navedla v prejšnji točki teh sklepnih predlogov, s katerimi bi v skladu s členom 85(3) Poslovnika lahko dokazali, da so bili razlogi za zamudo upravičeni.

36. Poudariti je treba, da pritožnici tudi v okviru pritožbe nista predložili nobenega takega dokaza.

37. Izjeme je treba razlagati ozko, zato mora imeti Splošno sodišče v zadevah, kakršna je obravnavana, v katerih dvomi v upravičenost razlogov, ki jih stranka navede v zvezi s prepozno predložitvijo dokazov, možnost, da opravi vsaj osnovno preverjanje in da lahko od te stranke posledično zahteva, naj svojo trditev podkrepi z dokazili.

38. Sodišče je namreč v podobni zadevi, v kateri je stranka trdila, da je do zamude pri predložitvi dokazov v postopku na prvi stopnji prišlo zaradi bolezni, že razsodilo, da je Splošno sodišče to trditev upravičeno zavrnilo, saj ta stranka v zvezi s tem ni predložila zdravniškega potrdila.[11]

39. Dalje, pritožnici sta se sklicevali na sodbo Splošnega sodišča z dne 15. junija 2022, Qualcomm/Komisija (Qualcomm – Plačila za ekskluzivnost) (T-235/18, EU:T:2022:358), v kateri je Splošno sodišče dokaze, ki jih je družba Qualcomm predložila prepozno, štelo za dopustne.

40. V zvezi s tem zadostuje opozorilo, da obravnavane zadeve objektivno ni mogoče primerjati z navedeno zadevo, to pa zato, ker se zadevi razlikujeta z vsaj štirih vidikov, in sicer z vidika (i) upravičenosti prepozne predložitve, (ii) narave zadevnih dokumentov, (iii) postopkov in (iv) položaja tožeče stranke. V zvezi s točko (i) je treba navesti, da se družba Qualcomm ni sklicevala le na člen 85(3) Poslovnika, ampak je tudi trdila, da je treba člen 85(3) v tej zadevi razlagati „glede na člen 92(7) tega poslovnika“ (predlagajo se lahko nasprotni dokazi, dokazni predlogi pa se lahko dopolnijo). Čeprav se mi zdi pristop Splošnega sodišča v sodbi Qualcomm prepričljiv, pa je dovolj, če navedem, da pritožnici v obravnavani zadevi nista navedli nobene tovrstne trditve (niti v postopku na prvi stopnji niti v pritožbenem postopku), prav tako pa se na tako utemeljitev nista ne izrecno ne posredno sklicevali, čeprav je Komisija člen 92(7) izrecno obravnavala in trdila, da se ta določba ne uporablja. V zvezi s točko (ii) je iz navedene sodbe razvidno, da je imela družba Qualcomm objektivne razloge, iz katerih ni mogla pridobiti zadevnih dokumentov, Splošno sodišče pa je v tej sodbi (točke od 134 do 153) podrobno pojasnilo, da je bila predložitev dodatnih

[11] Sodba z dne 11. septembra 2019, HX/Svet (C-540/18 P, neobjavljena, EU:C:2019:707, točke od 65 do 68).

dokazov po koncu pisnega postopka v celoti „upravičena zaradi izjemnih okoliščin“ in da je bila zato dopustna. V zvezi s točko (iii) naj opozorim, da se je sodba Qualcomm nanašala na konkurenčno pravo, medtem ko gre v obravnavani zadevi za področje državnih pomoči (glej točko 94 teh sklepnih predlogov). V zvezi s točko (iv) pa lahko navedem, da upravičenec v zadevi, ki se nanaša na državne pomoči, ni tožena stranka pred Splošnim sodiščem.

41. Nazadnje, pritožnici se sklicujeta zlasti na sodbi Crocs/EUIPO – Gifi Diffusion (Čevlji)[12] in Schmid/EUIPO – Landeskammer für Land- und Forstwirtschaft in Steiermark (Steirisches Kürbiskernöl)[13]. V zvezi s tem zatrjujeta, da je Splošno sodišče napačno uporabilo navedeno sodno prakso, saj naj bi iz nje izhajalo, da je prepozna predložitev dokazov lahko upravičena, če stranka s temi dokazi ni mogla razpolagati prej in če je treba pri presoji upravičenosti prepozne predložitve preveriti, ali je upravni spis, na katerem je temeljil sporni sklep, te dokaze že vseboval. Če naj bi bilo tako, potem naj zavrnitev teh dokazov ne bi bila utemeljena, saj naj bi jih tožena stranka upoštevala že pred sprejetjem zadevnega sklepa.

42. Opozoriti je treba, da navedena sodna praksa nima takega obsega, kakršnega ji pripisujeta pritožnici. Sodišče namreč v položaju, kakršen je obravnavani, ni razsodilo natanko tako, kot je navedeno v prejšnji točki. Poudariti je treba, da je navedena sodna praksa nastala na podlagi sporov, povezanih z znamko Evropske unije, in da jo je mogoče pojasniti z nekaterimi posebnostmi sporov na tem konkretnem področju prava Unije.

43. Ta ugotovitev izhaja iz sklepa Sodišča z dne 13. septembra 2011, Wilfer/UUNT.[14]

44. Sodišče je v navedeni zadevi v bistvu ugotovilo, da je Splošno sodišče pravilno opozorilo, da v skladu s členom 63 Uredbe Sveta (ES) št. 40/94[15] ne sme ponovno preizkusiti dejanskega stanja ob upoštevanju dokazov, ki so bili prvič predloženi pred njim. Namen tožbe pred Splošnim sodiščem je nadzor zakonitosti odločb odborov za pritožbe pri EUIPO v smislu te določbe, zakonitost pa je treba presojati glede na informacije, ki so bile tem odborom na voljo ob sprejetju zadevnih odločb (točki 40 in 41 sklepa Wilfer/UUNT).

45. Sodišče je poleg tega poudarilo, da je bilo nesporno ugotovljeno, da so bili izvedensko mnenje ter upodobitvi znamke Unije in nacionalne znamke, ki jih je pritožnik uveljavljal kot dokaze, prvič predloženi v postopku pred Splošnim sodiščem in pred tem niso bili predloženi odboru za pritožbe EUIPO. Splošno sodišče jih je zato pravilno zavrglo kot nedopustne. To zavrženje dokazov torej ni pomenilo kršitve pravice pritožnika do izjave (točka 42 sklepa Wilfer/UUNT).

46. Nazadnje, Sodišče je ugotovilo, da niti iz tožbe, vložene pred Splošnim sodiščem, niti iz izpodbijane sodbe ni razvidno, da bi pritožnik pred tem sodiščem zatrjeval, da je odbor za pritožbe kršil načelo, v skladu s katerim mora odbor za pritožbe dejstva preveriti po uradni dolžnosti, da bi ugotovil dopustnost teh dokazov (točka 43 sklepa Wilfer/UUNT).

47. Ugotavljam torej, da se sodna praksa, navedena v točki 41 teh sklepnih predlogov, na katero se sklicujeta pritožnici, v obravnavani zadevi ne uporablja, in da je treba njune trditve zavrniti kot neutemeljene.

48. Iz navedenih preudarkov izhaja, da je treba prvi pritožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.

[12] Sodba z dne 14. marca 2018 (T-651/16, neobjavljena, EU:T:2018:137).

[13] Sodba z dne 7. junija 2018 (T-72/17, EU:T:2018:335).

[14] C-546/10 P, neobjavljen, EU:C:2011:574, točke od 40 do 43 (v nadaljevanju: sklep Wilfer/UUNT).

[15] Uredba Sveta z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 146).

B. Drugi pritožbeni razlog: napačna razlaga člena 17 Uredbe 2015/1589 in napačna uporaba člena 296 PDEU

1. Prvi del drugega pritožbenega razloga

49. Pritožnici trdita, da se mora v skladu s členom 17(2) Uredbe (EU) 2015/1589 [16] ukrep Komisije, to je zahteva po informacijah, nanašati na natančno določen predmet preiskave. Splošno sodišče naj bi napačno uporabilo ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero se mora zahteva po informacijah nanašati na konkreten ukrep, da bi se na podlagi te določbe lahko prekinil zastaralni rok. Pritožnici trdita, da je Splošno sodišče kršilo tudi načeli varstva legitimnih pričakovanj in pravne varnosti.

50. V spornem sklepu so v zvezi s pomočjo, dodeljeno družbi Ryanair, navedeni štiri sporazumi iz leta 2002. Poleg tega je iz spornega sklepa razvidno, da med strankami ni bilo sporno, da je zastaralni rok iz člena 17 Uredbe 2015/1589 v zvezi z vsemi sporazumi iz leta 2002 začel teči 9. avgusta 2002. V tem okviru sta pritožnici v upravnem postopku, pozneje pa tudi v postopku pred Splošnim sodiščem trdili, da je do takrat, ko je Komisija od avstrijskih organov in družbe Ryanair zahtevala informacije o sporazumih iz leta 2002, desetletni rok že potekel (te zahteve so bile namreč podane šele leta 2015, medtem ko je zastaralni rok potekel 8. avgusta 2012) (točka 66 izpodbijane sodbe). Po navedbah pritožnic naj bi se Komisija z obstojem sporazumov iz leta 2002 seznanila najprej šele 31. avgusta 2012, in sicer na podlagi dokumenta, ki ji ga je poslala družba Ryanair, kar naj bi bilo razvidno iz sklepa Komisije o razširitvi formalnega postopka preiskave. Pritožnici trdita, da Komisija v obdobju od 9. avgusta 2002 do 8. avgusta 2012 ni sprejela nobenega ukrepa, zaradi katerega bi lahko prišlo do prekinitve zastaralnega roka. Prav tako navajata, da Komisija pred 31. avgustom 2012 sploh ni mogla sprejeti nobenega ukrepa, ki bi v zvezi s sporazumi iz leta 2002 povzročil prekinitev zastaralnega roka. Razlog za to pa naj bi bilo dejstvo, da bi lahko „ukrep […], ki ga sprejme Komisija“, v smislu navedenega člena imel tak prekinitveni učinek le, če bi se precej natančno nanašal prav na zadevno pomoč. Splošno sodišče naj bi s tem, da je štelo, da ima ta „vseobsegajoč“ izraz tak prekinitveni učinek, napačno razlagalo člen 17 Uredbe 2015/1589.

51. Komisija je v sklepu o začetku postopka z dne 22. februarja 2012 navedla, da se je na podlagi informacij, ki jih je imela na voljo, odločila, da bo v zvezi z zadevnimi družbami preučila „sporazume z družbo Ryanair iz leta 2002“ in „sporazume z družbo Ryanair iz leta 2006“. V zvezi s sporazumi iz leta 2002 je očitno, da so ti zajemali sporazum o sodelovanju med družbama KFBG in Ryanair z dne 22. januarja 2002 ter sporazum o trženju med družbama DMG in LV, ki je bil prav tako sklenjen 22. januarja 2002. Iz sklepa z dne 23. julija 2014, s katerim je Komisija razširila formalni postopek preiskave, pa je razvidno, da se je navedena razširitev nanašala tudi na sporazum o trženju, ki je bil med družbama DMG in AMS sklenjen 22. januarja 2002, in na „spremno pismo, priloženo k sporazumu o trženju med družbama DMG in LV“, z istega dne.

52. Splošno sodišče je nato v izpodbijani sodbi (točke od 73 do 77) preučilo različne elemente in zahteve po informacijah, ki so bile avstrijskim organom in družbi Ryanair poslane pred začetkom formalnega postopka preiskave, in na podlagi tega sklepalo, da so se vse zahteve, ki jih je preučilo, nanašale tudi na sporazum o storitvah trženja med družbama DMG in AMS iz leta 2002 ter na spremno pismo iz leta 2002, ki sta ga podpisali družbi DMG in LV, zaradi česar je navedene dokumente štelo za ukrepe, ki lahko prekinejo zastaralni rok, določen v Uredbi 2015/1589.

[16] Uredba Sveta z dne 13. julija 2015 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 [PDEU] (UL 2015, L 248, str. 9).

53. Dalje, Splošno sodišče je v točkah od 77 do 79 te sodbe ugotovilo, da različni elementi, ki jih vsebuje sporni sklep, kažejo na to, da so bili sporazum o letaliških storitvah iz leta 2002 in „sporazumi o trženju, sklenjeni leta 2002“, neločljivo povezani in da je bil z zahtevami po informacijah, ki jih je preučilo Splošno sodišče, zastaralni rok zato dejansko prekinjen.

54. Nazadnje, Splošno sodišče je v točkah od 80 do 84 izpodbijane sodbe v bistvu razsodilo, da so bili avstrijski organi in družba Ryanair kot naslovniki seznanjeni z vsebino dopisov, s katerimi so bili pozvani k predložitvi dodatnih informacij, kar posledično pomeni, da je navedba datumov, na katere je Komisija sprejela ukrepe, ki lahko prekinejo zastaralni rok, zadostovala za izpolnitev njene obveznosti obrazložitve.

55. Glede tega naj poudarim, da je Sodišče že razsodilo, da se zastaralni rok iz člena 17 lahko pretrga z ukrepom, ki ni bil sporočen upravičencu do pomoči. [17]

56. Sodišče je prav tako razsodilo, da je s potekom zastaralnega roka zgolj omejeno trajanje pooblastil Komisije v zvezi z izterjavo državnih pomoči in da potek tega roka posledično ne more voditi do retroaktivne pravne ureditve nezakonitih državnih pomoči zgolj zato, ker te postanejo obstoječe pomoči. [18]

57. Vendar se zdi, da Sodišče doslej še ni izrecno pojasnilo, kakšna je stopnja natančnosti informacij, ki jih mora ukrep, ki ga Komisija sprejme v smislu člena 17 (kakršen je zahteva po informacijah), vsebovati, da bi se ta rok lahko prekinil.

58. V zvezi s tem vidikom je Splošno sodišče doslej razsodilo le, da „enostavnost [zahteve po informacijah] ne more povzročiti, da izgubi pravni učinek ukrepa, s katerim je mogoče prekiniti zastaralni rok iz [zdajšnjega člena 17 Uredbe 2015/1589]“. [19]

59. Na podlagi navedenega se postavlja vprašanje, ali je Splošno sodišče – kot trdita pritožnici – podalo preširoko razlago pojma „ukrep“, ki lahko pomeni dejanje, zaradi katerega se prekine zastaralni rok iz člena 17 Uredbe 2015/1589.

60. Prvič, člen 17(2) Uredbe 2015/1589 določa, da „[k]akršen koli ukrep glede nezakonite pomoči […] prekine zastaralni rok“.

61. Iz navedenega besedila je razvidno, da mora biti tak ukrep sprejet „glede nezakonite pomoči“.

62. To pomeni, da zakonodajalec Unije Komisiji v zvezi s tem vidikom ni nameraval dati prostih rok.

[17] Glej v zvezi s členom 15 Uredbe Sveta (ES) 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES (postal člen 17 Uredbe 2015/1589) sodbo z dne 6. oktobra 2005, Scott/Komisija (C-276/03 P, EU:C:2005:590, točka 36).

[18] Glej po analogiji sodbo z dne 23. januarja 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo (C-387/17, EU:C:2019:51, točki 61 in 62).

[19] Sodba z dne 10. aprila 2003, Département du Loiret/Komisija (T-369/00, EU:T:2003:114, točka 82).

63. Drugič, zastaralni rok je namenjen zagotavljanju pravne varnosti (glej uvodno izjavo 26 Uredbe 2015/1589), zlasti v primerih, v katerih se dodelitev nezakonite pomoči dolgo sploh ne odkrije. To se lahko na primer zgodi, če država članica ne ugotovi, da je mogoče določen ukrep opredeliti kot državno pomoč.[20] Poleg tega je iz pravne teorije razvidno, da je zastaralni rok namenjen tudi varstvu konkurence.[21]

64. Zadevni ukrep mora biti po eni strani dovolj natančen, da bi se preprečilo, da bi Komisija imela povsem proste roke, ter da bi se izognilo položaju, v katerem bi bilo mogoče državam članicam in upravičencem redno pošiljati standardizirane zahteve po informacijah in tako zlahka zaobiti desetletni zastaralni rok. Taka razlaga bi – kot pravilno izpostavljata pritožnici – pomenila kršitev varstva legitimnih pričakovanj in pravne varnosti upravičenca do pomoči (in države članice).[22] Po mojem mnenju je treba upoštevati tudi to, da je desetletno obdobje za vsako podjetje (ali državo članico) že precej dolga doba, v kateri je mogoče pričakovati morebitne zahtevke za vračilo pomoči. Ta negotovost namreč za podjetja pomeni tudi ekonomsko breme.

65. Po drugi strani pa je jasno, da Komisija za izvedbo preiskav potrebuje dovolj časa. Zato ni mogoče zahtevati, naj ukrep, ki ga je treba preučiti na podlagi prava o državnih pomočeh, do potankosti opredeli. To bi namreč pomenilo preveliko oviro za Komisijo. Za vsako preiskavo je sprva značilna vrzel med informacijami, ki jih imata država članica ali upravičenec na eni in Komisija na drugi strani.

66. Tretjič, v zvezi z vsebino in stopnjo natančnosti zahteve po informacijah, ki lahko prekine zastaralni rok, je iz besedila Uredbe 2015/1589 jasno razvidno, da ima Komisija, če ima podatke o domnevno nezakoniti pomoči ali zlorabi pomoči, pravico, da zahteva informacije, zlasti od zadevne države članice. Država članica mora predložiti *vse potrebne informacije, da lahko Komisija odloči na podlagi postopka predhodnega pregleda uradne priglasitve ali formalnega postopka preiskave*.[23]

67. Dejstvo, da je zahteva po informacijah orodje, ki Komisiji omogoča, da pridobi *potrebne* informacije, namreč izhaja iz besedila uvodnih izjav 9, 10, 24 in 36 ter členov 2(2), 5(1), 7(1), 12(2), 21(1) in 25(1) Uredbe 2015/1589.

68. Glede na to, da je sodišče Unije že razsodilo o številnih bistvenih elementih zahtev po informacijah iz Uredbe (ES) št. 1/2003,[24] zlasti pa o vidiku „potrebnosti“, je jasno, da se ta sodna praksa smiselno uporablja tudi za razlago zahtev po informacijah iz Uredbe 2015/1589. Člen 18 Uredbe št. 1/2003, naslovljen „Zahteve po informacijah“, namreč določa povsem enako preiskovalno orodje, ki je na voljo Komisiji, kot je orodje, ki ga Komisija uporablja v okviru preiskav na področju državnih pomoči.

[20] Glej na primer Säcker, F. J., in Montag, F. (ur.), *European State Aid Law*, Beck, 2016, str. 1613.

[21] Prav tam. Glej tudi Lübbig, T., in Martin-Ehlers, A., *Beihilfenrecht der EU*: *das Recht der Wettbewerbsaufsicht über staatliche Beihilfen in der Europäischen Union*, Beck, 2009, str. 228.

[22] Glej sodbo z dne 6. oktobra 2005, Scott/Komisija (C-276/03 P, EU:C:2005:590, točka 30).

[23] Glej člena 2(2) ter 5(1) in (2), ki se na podlagi člena 12(2) uporabljata za informacije, zahtevane na podlagi te določbe.

[24] Uredba Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205).

69. V zvezi z zahtevo po „potrebnosti“ iz člena 18(1) Uredbe št. 1/2003 so sodišča Unije pojasnila, da lahko Komisija zahteva le predložitev informacij, ki ji lahko omogočijo preverjanje domnevnih kršitev, zaradi katerih je upravičeno opraviti preiskavo in ki so navedene v zahtevi po informacijah. [25]

70. Med informacijami, ki jih zahteva Komisija, in preiskovano kršitvijo mora obstajati povezava. Komisija mora razumno domnevati, da ji bodo te informacije pomagale pri ugotavljanju obstoja domnevne kršitve. [26]

71. „Potrebnost“ zahteve po informacijah mora biti razvidna iz same obrazložitve zahteve. V zvezi z namenom zahteve po informacijah pa mora Komisija jasno, natančno in nedvoumno opredeliti domnevno kršitev pravil o konkurenci, ki jo namerava preveriti. [27]

72. Iz tega sledi, da obrazložitev zahteve po informacijah ne sme biti niti ohlapna niti splošna, zlasti če preiskava ni več v zelo zgodnji fazi in če je treba sum zadevnih kršitev predstaviti dovolj natančno. [28]

73. Obveznost Komisije, da navede posebno obrazložitev, je namreč temeljna zahteva, katere namen ni le izkazati, da je zahteva po informacijah utemeljena, *temveč zadevnim podjetjem tudi omogočiti, da razumejo obseg svoje dolžnosti sodelovanja in hkrati obdržijo pravico do obrambe, ter zagotoviti, da lahko sodišče Unije opravi sodni nadzor.* [29]

74. Iz navedenega izhaja, da je treba informacije, ki jih zahteva Komisija, opredeliti tako natančno, kot to dopuščajo okoliščine.

75. Ker prekinitev zastaralnega roka iz člena 17(2) Uredbe 2015/1589 pomeni izjemo od desetletnega zastaralnega roka, določenega v členu 17(1) te uredbe, je po mojem mnenju pomembno poudariti, da je treba tako izjemo razlagati ozko.

76. Dalje, kot sem že pojasnila, člen 17(2) določa, da lahko pisna zahteva po informacijah, ki jo pošlje Komisija, povzroči prekinitev zastaralnega roka v skladu s to uredbo le, če je izdana „glede nezakonite pomoči“, člen 18 Uredbe št. 1/2003, ki ga je mogoče uporabiti po analogiji, pa določa, da morajo biti zahteve po informacijah „potrebne“.

77. Kot je razvidno iz pregleda obravnavane sodne prakse, je zahteva po informacijah v smislu člena 11(1) Uredbe št. 17, [30] to je določbe predhodnice člena 18 Uredbe št. 1/2003, „potrebna“, če jo je „mogoče legitimno šteti za povezano z domnevno kršitvijo“. [31]

[25] Sodbi z dne 10. marca 2016, HeidelbergCement/Komisija (C-247/14 P, EU:C:2016:149, točka 23), in z dne 28. januarja 2021, Qualcomm in Qualcomm Europe/Komisija (C-466/19 P, EU:C:2021:76, točka 68). Ta del se med drugim opira na zadeve, obravnavane v pravni literaturi. Glej Geulette, A., in Scholz, M., *Article 18 Requests for Information*, v Prete, L., Laitenberger, J., Gauer, C., in Dekeyser, K. (ur.), *Regulation 1/2003 and EU Antitrust Enforcement*, Wolters Kluwer, 2022, str. 433 in nadalj., kjer je navedeno več sodne prakse.

[26] Glej sodbo z dne 28. januarja 2021, Qualcomm in Qualcomm Europe/Komisija (C-466/19 P, EU:C:2021:76, točka 70 in navedena sodna praksa).

[27] Sodba z dne 10. marca 2016, HeidelbergCement/Komisija (C-247/14 P, EU:C:2016:149, točke 20, 24 in 25).

[28] Sodba z dne 10. marca 2016, HeidelbergCement/Komisija (C-247/14 P, EU:C:2016:149, točka 39).

[29] Sodba z dne 10. marca 2016, HeidelbergCement/Komisija (C-247/14 P, EU:C:2016:149, točka 19).

[30] Uredba Sveta z dne 6. februarja 1962 – Prva uredba o izvajanju členov [81] in [82] Pogodbe (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 3), ki je bila predhodnica Uredbe št. 1/2003.

[31] Sodba z dne 12. decembra 1991, SEP/Komisija (T-39/90, EU:T:1991:71, točka 29) (pritožbo je Sodišče zavrnilo).

78. Po mojem mnenju je jasno, da je treba enak pristop uporabiti tudi za zahtevo po informacijah v okviru postopku nadzora nad državnimi pomočmi. Zato velja, da je zahteva po informacijah „potrebna“, če je mogoče upravičeno šteti, da je povezana z domnevno nezakonito državno pomočjo.

79. Iz tega izhaja, da se lahko desetletni zastaralni rok iz člena 17(1) Uredbe 2015/1589 veljavno prekine le, če je zahteva po informacijah potrebna za predhodni pregled uradne priglasitve ali postopek preiskave in če je nenazadnje potrebna za sprejetje sklepa o vračilu nezakonite državne pomoči. Komisija torej zahteve po informacijah ne sme, na primer, podati zgolj zato, da bi zastaralni rok umetno podaljšala in tako ohranila pristojnost, da zahteva vračilo nezakonitih pomoči.[32] Zahteve po informacijah, ki se izda zgolj za to, ni mogoče šteti za „potrebno“ v smislu „postopka zaradi neizpolnitve obveznosti“.

80. Če bi lahko Komisija s pošiljanjem „vseobsegajočih“ zahtev po informacijah, ki niso potrebne za izvedbo postopka, prekinila zastaralni rok, bi to poleg tega pomenilo, da bi imela možnost za sistematično podaljševanje tega zastaralnega roka, ki bi presegel največ desetletno obdobje iz člena 17(1) Uredbe 2015/1589, ki je že sicer razmeroma dolgo, s čimer bi ogrozila sam namen tega roka.

81. Poudariti je treba, da je sodišče Unije pristop, ki sem ga pravkar opisala, že uporabilo v sodni praksi, v kateri je preučevalo, ali lahko zahteva po informacijah, ki jo Komisija poda v skladu z Uredbo št. 17, privede do prekinitve zastaralnega roka iz Uredbe (EGS) št. 2988/74.[33]

82. Splošno sodišče je v obravnavani zadevi preučilo vsebino vseh štirih zahtev po informacijah, vprašanja, ki jih je postavila Komisija, in odgovore, ki jih je podala družba Ryanair. Nato je preizkusilo merila v zvezi z dovolj natančno opredelitvijo posameznih pogodb, „glede na katera“ je mogoče presoditi zakonitost zadevnih pogodb. Menim, da zahteve po informacijah v obravnavani zadevi izpolnjujejo pogoje za prekinitev zastaralnega roka. Te zahteve namreč niso bile ohlapne in so bile namenjene pridobivanju potrebnih informacij v zvezi s sumljivo pomočjo.

83. Vprašanje, ki je neposredno povezano s tem vidikom, se nanaša na pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da bi bilo mogoče šteti, da so pogodbe neločljivo povezane. Odgovor na to vprašanje je pomemben, da bi se ugotovilo, ali je treba dejstvo, da sta bila izrecno navedena zgolj dva sporazuma, druga dva pa ne, šteti za premalo natančno in posledično nepovezano s sporazumoma, ki nista bila navedena.

84. Po mnenju Splošnega sodišča naj bi med pogodbami obstajala neločljiva povezava, ki naj bi izhajala iz stopnje gospodarske povezanosti med pogodbenima strankama, istočasnosti sklenitve pogodb ter povezanosti med pogodbami glede predmeta in pogojev pogodbe (izpodbijana sodba, točka 77 in naslednje).

85. Ob upoštevanju te tesne zveze menim, da bi bila delitev pogodb z vidika prekinitve zastaralnega roka samovoljna. Zadevne štiri pogodbe namreč tvorijo ekonomsko celoto, ki je bila razdeljena na štiri pogodbe predvsem zato, ker je sama družba razdeljena na hčerinske družbe. Pretrganje te povezave bi torej pomenilo neupoštevanje dejanskega okvira obravnavane zadeve.

[32] Glej v tem smislu sodbo z dne 15. februarja 2001, Avstrija/Komisija (C-99/98, EU:C:2001:94, točke od 45 do 67).

[33] Uredba Sveta z dne 26. novembra 1974 o rokih zastaranja v postopkih in izvajanju sankcij v transportnem pravu in pravu konkurence Evropske gospodarske skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 7, zvezek 1, str. 61). Glej sodbo z dne 19. marca 2003, CMA CGM in drugi/Komisija (T-213/00, EU:T:2003:76, točke od 484 do 511) (pritožbo je Sodišče zavrnilo).

86. Čeprav Splošno sodišče ni preučilo, ali zadevne zahteve po informacijah izpolnjujejo merilo „potrebnosti“ (ki sem ga pojasnila v prejšnjih točkah teh sklepnih predlogov), je iz dokumentov, ki so bili predloženi Sodišču, razvidno, da so bile te zahteve po informacijah v obravnavani zadevi dejansko nujne, ker so bile očitno povezane z domnevno nezakonito državno pomočjo, ter potrebne za izvedbo predhodnega pregleda in, nenazadnje, za sprejetje sklepa o vračilu nezakonite državne pomoči.

87. Menim, da rešitev, ki jo predlagam, izhaja iz razlage Uredbe 2015/1589 in ne pomeni, da ima Komisija proste roke, prav tako pa v zvezi s pregledi in preiskavami, ki jih ta institucija izvaja, ne določa standardov, ki jih ni mogoče doseči. Tako zagotavlja ravnovesje med pravno varnostjo in ponovno vzpostavitvijo učinkovite konkurence, ki sta konkurenčni načeli, določeni v navedeni uredbi (uvodni izjavi 25 in 26).

88. Iz tega izhaja, da je treba prvi del drugega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen.

2. Drugi del drugega pritožbenega razloga

89. Pritožnici v bistvu trdita, da je Splošno sodišče napačno uporabilo člen 296 PDEU, ker je ugotovilo, da je obrazložitev spornega sklepa zadostna, čeprav v njem ni izrecno pojasnjeno, zakaj je Komisija zavrnila trditve, ki sta jih pritožnici navedli v upravnem postopku, in sicer, da je zastaralni rok iz člena 17 Uredbe 2015/1589 potekel.

90. V izpodbijani sodbi je navedeno, da zadostuje navedba dejstev in pravnih ugotovitev, ki so bistveni za sklep.[34] Dalje, „glede na to, da so bili avstrijski organi in družba Ryanair seznanjeni […] z vsebino dopisov, s katerimi jih je Komisija pozvala k predložitvi dodatnih informacij, je morala Komisija v smislu člena 296 PDEU navesti le dejstva, ki so bistvena za izpodbijani sklep.“[35]

91. Po mojem mnenju je pri tem odločilno, ali je predpostavka, da je treba dopise, ki si jih izmenjata Komisija in naslovnik, obravnavati kot celoto, združljiva z načeli, ki so bila izoblikovana v sodni praksi v zvezi s členom 296 PDEU.

92. Kot je pravilno poudarjeno v točki 80 izpodbijane sodbe, je Sodišče že jasno navedlo, da se „ne zahteva […], da se v obrazložitvi podrobno navedejo vse upoštevne dejanske in pravne okoliščine, ker je treba vprašanje, ali obrazložitev akta ustreza zahtevam iz člena [296 PDEU], presojati ne le glede na njegovo besedilo, ampak tudi glede na njegov kontekst in vsa pravna pravila, ki urejajo zadevno področje“.[36]

93. Ker je očitno, da „kontekst“ zajema tudi vse dopise, trditev pritožnic, ki temelji na napačni uporabi sodne prakse v zvezi s členom 296 PDEU, v obravnavani zadevi ni utemeljena.

94. Upoštevati je treba, da je postopek nadzora nad državnimi pomočmi postopek, uveden proti državi članici, ki je odgovorna za odobritev pomoči, in da zainteresirane stranke (vključno z upravičencem) ne morejo zahtevati kontradiktorne razprave s Komisijo, kot je na voljo zadevni državi članici.[37]

[34] Izpodbijana sodba (točka 81 in navedena sodna praksa).

[35] Izpodbijana sodba (točka 83).

[36] Sodba z dne 2. aprila 1998, Komisija/Sytraval in Brink’s France (C-367/95 P, EU:C:1998:154 točka 63 in navedena sodna praksa).

[37] Sodba z dne 11. marca 2020, Komisija/Gmina Miasto Gdynia in Port Lotniczy Gdynia Kosakowo (C-56/18 P, EU:C:2020:192, točke od 73 do 75).

95. Zato Komisiji ni bilo treba posebej odgovoriti na stališča, ki sta jih pritožnici navedli v zvezi s tem vidikom.

96. Iz tega sledi, da je treba drugi del drugega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen in posledično zavrniti tudi drugi pritožbeni razlog v celoti.

C. Tretji pritožbeni razlog: izkrivljanje dokazov pri presoji, ali je Komisija zakonito uporabila merilo zasebnega udeleženca v tržnem gospodarstvu

97. Pritožnici v bistvu trdita, da je Splošno sodišče izkrivilo dokaze, ki so mu bili predloženi, ko je presojalo, ali je Komisija zakonito uporabila tako imenovano merilo zasebnega udeleženca v tržnem gospodarstvu, da bi ugotovilo, ali sta pritožnici pridobili prednost v smislu člena 107(1) PDEU. Zlasti trdita, da je Splošno sodišče izkrivilo dokaze, ki so se nanašali na: (i) pristojbino za varnost, določeno v sporazumu o letaliških storitvah med letališčem in družbo Ryanair, (ii) oceno dodatnih operativnih stroškov, ki bi jih letališče lahko pričakovalo (varnostna meja), in (iii) koeficient zasedenosti, ki ga je Komisija uporabila pri predhodni oceni donosnosti.

98. Presoditi je treba, ali je Splošno sodišče v smislu sodne prakse Sodišča [38] morebiti izkrivilo elemente, na katere se sklicujeta pritožnici, in, če je tako, ali je bilo to izkrivljanje takšno, da lahko povzroči neveljavnost ugotovitve Splošnega sodišča, da se je Komisija pri ugotovitvi, ki jo je podala v zvezi z obstojem prednosti, v bistvu oprla na zadostne in verodostojne informacije in podatke.

99. Vendar za to ne zadostuje, da sta pritožnici „navedli vsa upoštevna mesta v spisu, na podlagi katerih lahko Sodišče ugotovi, da je prišlo do nezakonitega izkrivljanja“, saj mora tako izkrivljanje očitno izhajati iz listin v spisu, ne da bi bilo treba ponovno presojati dejstva in dokaze. [39]

1. Pristojbina za varnost

100. Pritožnici se sklicujeta na trditve, ki sta jih navedli v postopku na prvi stopnji (da je bila pristojbina za varnost zaračunana družbi Ryanair, ki jo je tudi plačala), in zatrjujeta, da je iz dokazov v spisu razvidno, da je bila družba Ryanair pogodbeno zavezana k plačilu pristojbine za varnost, ki jo je v skladu s to obveznostjo tudi dejansko plačala. Pritožnici trdita, da Splošno sodišče dokazov, ki so mu bili predloženi, ni ustrezno upoštevalo.

101. Prvič, Splošno sodišče naj v točkah, ki so predmet te pritožbe (točki 331 in 332), ne bi navedlo, da letališče te pristojbine ni preneslo na družbo Ryanair. Namesto tega naj bi zgolj navedlo, da je bila ta pristojbina povrnjena družbi Ryanair.

102. Tudi če bi se izkazalo, da iz dokazov, na katere se sklicuje družba Ryanair, očitno izhaja, da je letališču to pristojbino za varnost dejansko plačala (*quod non*) – o čemer Splošno sodišče v navedenih točkah nikakor ni podvomilo – pa to ne bi nujno pomenilo, da je Splošno sodišče v zvezi s tem vidikom izkrivilo dokaze, kot trdita pritožnici, in da je napačno ugotovilo, da je Komisija – brez očitne napake pri presoji – v okviru analize donosnosti sporazumov iz leta 2006 lahko štela, da je ta pristojbina pomenila dodaten strošek za letališče.

[38] Sodba z dne 28. januarja 2021, Qualcomm in Qualcomm Europe/Komisija (C-466/19 P, EU:C:2021:76, točki 43 in 44).

[39] Sodbi z dne 8. marca 2016, Grčija/Komisija (C-431/14 P, EU:C:2016:145, točka 32), in z dne 2. marca 2021, Komisija/Italija in drugi (C-425/19 P, EU:C:2021:154, točka 52).

103. Splošno sodišče se je namreč pri tej ugotovitvi oprlo na pojasnilo Komisije, v skladu s katerim naj bi avstrijski organi dvakrat potrdili, da je bila pristojbina za varnost družbi Ryanair na koncu povrnjena.

104. Splošno sodišče je v točki 332 izpodbijane sodbe v zvezi s tem vidikom zgolj poudarilo, da je Komisija od zadevne države članice skrbno zahtevala upoštevne informacije, na podlagi katerih je lahko Splošno sodišče ugotovilo, ali je bila pristojbina za varnost družbi Ryanair dejansko povrnjena.

105. Menim, da je Splošno sodišče upravičeno ugotovilo, da je Komisija izpolnila obveznost skrbne in nepristranske preučitve pomoči ter da se je morala opreti na informacije, ki jih je predložila Avstrija, in da je morala v okviru analize donosnosti sporazumov iz leta 2006 šteti, da je bila pristojbina za varnost dodaten strošek za letališče.

106. Dalje, tudi če bi se trdilo, da Splošno sodišče zato, ker Komisija ni predložila konkretnih dokazov, trditvam Komisije ne bi smelo pripisati tolikšne teže (*quod non*), pa to nikakor ne bi pomenilo izkrivljanja dokazov v smislu sodne prakse Sodišča.[40]

107. V zvezi s tem zadostuje ugotovitev, da sta pritožnici kljub vsemu imeli možnost dokazati, da pristojbina za varnost družbi Ryanair ni bila povrnjena, saj si je mogoče predstavljati, da bi to dejansko lahko dokazali z analizo računovodskih izkazov družbe Ryanair.

2. Varnostna meja

108. Pritožnici v zvezi z varnostno mejo, ki so jo avstrijski organi prišteli vrednostim, na katerih je temeljil izračun dodatnih operativnih stroškov, ki so bili upoštevani v okviru analize donosnosti sporazumov iz leta 2002, trdita, da je iz poročila svetovalne družbe Oxera iz leta 2018 razvidno, da so bile ocene Komisije v zvezi z dodatnimi stroški nedoumljivo visoke, in da je Splošno sodišče izkrivilo dokaze, ker tega poročila ni upoštevalo oziroma ni ustrezno upoštevalo (v točkah 301 in 302 izpodbijane sodbe).

109. Res je, da poročilo družbe Oxera iz leta 2018 v točkah 301 in 302, ki ju pritožnici izpodbijata, ni navedeno.

110. Vendar iz tega *ipso facto* ne izhaja, da je Splošno sodišče izkrivilo vsebino tega dokumenta. Nasprotno, menim da želita pritožnici s temi navedbami dejansko izpodbijati težo, ki jo je Splošno sodišče v primerjavi s pomenom, ki ga je priznalo njunim trditvam, pripisalo trditvam Komisije. To pa pomeni, da pritožnici predlagata novo presojo dejstev in dokazov, ki v pritožbi ni dopustna.

111. Stališče pritožnic poleg tega temelji na nepopolni razlagi izpodbijane sodbe. Presoja, ki jo je Splošno sodišče opravilo v zvezi z obširnejšim predlogom, ki sta ga pritožnici podali v postopku na prvi stopnji in se je nanašal na previsoko oceno dodatnih stroškov, povezanih s sporazumi iz leta 2002 (del teh dodatnih operativnih stroškov je tudi pristojbina za varnost), je podana v točki 288 in naslednjih izpodbijane sodbe. Natančneje, Splošno sodišče se na poročilo družbe Oxera iz leta 2018 sklicuje v točkah 289 in 296. Zato je trditev pritožnic, da v izpodbijani sodbi ni nobenega sklica na to poročilo, preprosto napačna, njuna trditev, da Splošno sodišče tega poročila ni upoštevalo, pa ni utemeljena.

[40] Na to je opozorjeno v točki 99 teh sklepnih predlogov.

112. V zvezi s tem je dovolj navesti, da je Splošno sodišče menilo, da pojasnila Komisije zadostujejo za zavrnitev domnevno pretirane ocene dodatnih operativnih stroškov (vključno z varnostno mejo) in da ni bilo nobene potrebe po tem, da bi se moralo na poročilo družbe Oxera iz leta 2018 izrecno sklicevati v zvezi z vsako posamezno trditvijo, ki sta jo v tem okviru navedli pritožnici. Splošno sodišče zato ni izkrivilo dokazov.

3. Koeficient zasedenosti

113. Koeficient zasedenosti je bil upošteven za predhodno analizo donosnosti sporazumov iz leta 2002. V spornem sklepu je bil uporabljen 70-odstotni koeficient zasedenosti, za katerega pritožnici menita, da je prenizek. Pritožnici trdita, da (i) je bil v sporazumu o letaliških storitvah iz leta 2002 določen ciljni koeficient zasedenosti, ki je znašal 76 %; (ii) je Komisija pri analizi sporazumov iz leta 2006 uporabila višji koeficient zasedenosti, ki je znašal 85 %; (iii) je iz spornega sklepa razvidno, da je letališče kmalu po ustanovitvi leta 1915 začelo izvajati dejavnost civilnega letalstva in tako pridobilo „večdesetletne izkušnje na področju civilnega letalstva“, in (iv) da je iz poročila družbe Oxera iz leta 2018 razvidno, da se je ciljni koeficient zasedenosti v višini 76 % približal koeficientu zasedenosti v višini približno 80 %, ki ga je družba Ryanair dosegla v svoji mreži, čeprav je bil od tega koeficienta še vedno nekoliko nižji. Pritožnici Splošnemu sodišču očitata, da teh dokazov ni upoštevalo oziroma da jih ni ustrezno upoštevalo in da je brez nadaljnjega sprejelo vloge Komisije.

114. Menim, da je treba trditve pritožnic zavrniti iz razlogov, ki so podobni tistim, ki sem jih navedla v zvezi z varnostno mejo.

115. Splošno sodišče navaja, da je bil v sporazumu o letaliških storitvah iz leta 2002 določen 76-odstotni ciljni koeficient zasedenosti – tako kot v okviru tega pritožbenega razloga trdita tudi pritožnici – in da je Komisija v spornem sklepu uporabila 70-odstotni koeficient, ne da bi storila očitno napako pri presoji, ker letališče takrat še ni imelo izkušenj z nizkocenovnimi letalskimi družbami in ker so bile te družbe takrat manj uveljavljene kot danes.

116. Okoliščina, da letališče obratuje od leta 1915 in je zato pridobilo „izkušnje na področju civilnega letalstva“, ne more omajati dejstva, da ob sklenitvi sporazumov iz leta 2002 ni imelo izkušenj z družbo Ryanair ali drugimi nizkocenovnimi letalskimi družbami. Tega pritožnici dejansko ne izpodbijata.

117. Zato je treba trditev pritožnic, da Splošno sodišče dokazov, ki so mu bili predloženi, ni upoštevalo oziroma jih ni ustrezno upoštevalo, zavrniti kot neutemeljeno. Pritožnici imata pravico, da se s presojo dokazov, ki jo je opravilo Splošno sodišče, ne strinjata, vendar to ne pomeni, da je Splošno sodišče te dokaze izkrivilo.

4. Predlog v zvezi s tretjim pritožbenim razlogom

118. Pritožnici nista dokazali, da je Splošno sodišče izkrivilo dokaze, še manj pa, da so bila taka izkrivljanja očitna. Zato je treba tretji pritožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.

D. Četrti pritožbeni razlog: napačna uporaba prava v zvezi z zneskom pomoči, ki ga je treba vrniti

119. Pritožnici v bistvu trdita, da je Splošno sodišče napačno ugotovilo, da je treba tako obstoj kot tudi znesek pomoči presojati le na podlagi predhodnih dokazov. Poleg tega naj Splošno sodišče ne bi odgovorilo na njune trditve, da je treba popravke predhodnih podatkov izvesti glede na „dejavnike, ki so pod neposrednim nadzorom dajalca pomoči“, ampak naj bi se sklicevalo le na „povsem naključen“ razvoj dogodkov. Pritožnici navajata, da je Splošno sodišče napačno razlagalo sodno prakso (ki Komisiji ne preprečuje, da izvede take popravke). Trdita, da je napaka Splošnega sodišča posledica pomešanja pojmov „dodelitev“ in „izplačilo“ pomoči.

120. Zdi se, da pritožnici dvomita v samo izhodišče, na katerem temelji merilo zasebnega udeleženca v tržnem gospodarstvu, to je vprašanje, kaj bi ob sklenitvi sporazumov storil dobro poučen zasebni vlagatelj v tržnem gospodarstvu.

121. Ta trditev pritožnic je brezpredmetna. Sodišče je namreč jasno razsodilo, da so za uporabo merila zasebnega udeleženca v tržnem gospodarstvu *„upoštevni […] le podatki, ki so na voljo, in predviden razvoj v času, ko je bila sprejeta odločitev o izvedbi zadevnega ukrepa*“.[41]

122. Zato *„elementov, nastalih po sprejetju zadevnega ukrepa, ni mogoče upoštevati*“ za uporabo merila zasebnega udeleženca v tržnem gospodarstvu.[42]

123. Poleg tega je Sodišče že razsodilo, da je glede na navedeno sodno prakso trditev, s katero pritožnica izpodbija utemeljenost presoje Splošnega sodišča v zvezi z oceno pomoči, ki jo je treba vrniti, *brezpredmetna*, ker temelji na upoštevanju dogodkov po odobritvi zadevnih ukrepov.[43]

124. V zvezi s tem tudi menim, da je iz navedene točke sodbe Larko/Komisija v nasprotju s tem, kar trdita pritožnici, jasno razvidno, da se ta nanaša *tako* na obstoj pomoči *kot tudi na* znesek pomoči, ki ga je treba vrniti.

125. Kot je poudarila Komisija, se zaradi trditev, ki sta jih navedli pritožnici, brišejo meje med tema vrstama položajev in ustvarja določna zmeda v okviru pritožbe. Vsekakor naj bi Splošno sodišče v izpodbijani sodbi pravilno obravnavalo oba položaja, na katera se sklicujeta pritožnici („plačila za trženje, ki so bila družbi Ryanair ali družbama LV in AMS v upoštevnem obdobju dejansko izplačana“, in „prilagoditve, izvedene na podlagi drugih naknadnih podatkov o prihodkih in stroških, na podlagi katerih je očitno, da je bila ocena stroškov previsoka“).

126. Prvič, Splošno sodišče opozarja na načela merila zasebnega udeleženca v tržnem gospodarstvu in med drugim v točki 419 izpodbijane sodbe pojasnjuje, da je treba tako obstoj kot tudi višino pomoči presojati ob upoštevanju razmer ob njeni dodelitvi. Splošno sodišče je s sklicevanjem na to načelo zavrnilo trditev pritožnic, da bi morala Komisija pri izračunu višine pomoči na podlagi naknadnih dokazov „popraviti“ operativne stroške letališča, kot je pojasnjeno v točkah od 427 do 429 izpodbijane sodbe.

127. S tega vidika je Splošno sodišče pravilno uporabilo sodbo Larko/Komisija.

[41] Sodba z dne 26. marca 2020, Larko/Komisija (C-244/18 P, EU:C:2020:238, točka 31; glej tudi točke od 28 do 30; v nadaljevanju: sodba Larko/Komisija).

[42] Sodba Larko/Komisija (točka 32).

[43] Sodba Larko/Komisija (točka 113).

128. Sklicevanje pritožnic na „napake“ je zavajajoče, saj se sklicujeta na informacije, ki ob dodelitvi pomoči niso bile na voljo (da bi na podlagi podatkov iz sistema stroškovnega računovodstva za leto 2005, ki letališču pred tem sploh ni bil na voljo, dosegli popravek operativnih stroškov za leto 2002). Z vidika *ex ante* je namreč opozarjanje na „napake“ s sklicevanjem na *ex post* informacije povsem napačno. Iz tega prav tako izhaja, da trditev pritožnic, da bi bilo treba tak „popravek“ izvesti, če se v podatkih dajalca pomoči pojavi „napaka“, ni upoštevna in je vsekakor brezpredmetna.

129. Strinjam se s Komisijo, da bi bilo mogoče znesek pomoči, če bi se upoštevale trditve pritožnic, na podlagi naknadnih podatkov „popraviti“ tudi v škodo upravičenca. V tem smislu je Splošno sodišče v točki 421 izpodbijane sodbe zgolj navedlo nekatere primere naključnih dogodkov, ki bi lahko povzročili spremembo višine pomoči, vendar ni določilo nobene zahteve v zvezi s tem, da dajalec pomoči ne bi smel imeti nobenega vpliva na take dogodke.

130. Drugič, Splošno sodišče je v nasprotju s trditvami pritožnic pravilno obravnavalo tudi položaj, v katerem bi Avstrija lahko upoštevala izplačila upravičencu, ki dejansko niso bila izvedena, in tako spremenila znesek pomoči, ki ga je treba vrniti. Splošno sodišče je v točki 422 izpodbijane sodbe navedlo, da je Avstrija med postopkom preiskave, ki ga je izvajala Komisija, trdila, da eden od sporazumov o dodelitvi pomoči dejansko ni začel veljati, ker ga je nadomestil drug sporazum. Vendar naj Avstrija v podporo tej trditvi ne bi predložila nobenega dokaza. Zato naj bi Komisija sporni sporazum upoštevala pri izračunu višine pomoči, vendar naj bi Avstriji obenem dovolila, da znesek pomoči, ki ga je treba vrniti, prilagodi pozneje, in sicer na podlagi dokazov, ki naj bi jih Avstrija morala predložiti. To je pojasnjeno v točkah 422 in 426 izpodbijane sodbe. V zvezi s tem je treba poudariti, da mora vsaka taka prilagoditev temeljiti na dokazih, ki so obstajali ob sklenitvi zadevnih sporazumov.

131. Opozoriti je treba, da je Sodišče odločilo, da „nobena določba prava [Unije] od Komisije ne zahteva, da pri odreditvi vračila pomoči, razglašene za nezdružljivo s skupnim trgom, določi natančen znesek pomoči, ki jo je treba vrniti. Zadostuje, da so v sklepu Komisije podatki, ki njegovemu naslovniku dopuščajo, da sam in brez prevelikih težav določi ta znesek.“ [44]

132. To je načelo, na katerega je Splošno sodišče opozorilo v točki 415 izpodbijane sodbe in ga, kot je razvidno iz točk od 422 do 426 te sodbe, uporabilo v obravnavani zadevi.

133. Pritožnici trdita, da sta se tako sodba Larko kot tudi sodba Freistaat Thüringen, [45] na kateri se je oprlo Splošno sodišče (in Komisija v spornem sklepu), nanašali na poroštva in da navedeni sodbi ne temeljita na načelu, v skladu s katerim je treba tako obstoj kot tudi znesek pomoči presojati ob upoštevanju razmer ob njeni dodelitvi. To naj bi Komisiji domnevno koristilo, saj naj bi bila poroštva najbrž edina vrsta ukrepa pomoči, pri kateri je razlika med dodelitvijo in izplačilom manj jasna. Tako naj bi bilo zato, ker naj se od poroka po odobritvi poroštva in v času veljavnosti takega poroštva ne bi zahtevalo, naj dejavno zagotavlja sredstva ali storitve.

134. Prvič, trditve pritožnic so napačne. Iz točke 113 sodbe Larko/Komisija je razvidno, da se ta nanaša tako na obstoj kot tudi na znesek pomoči, ki ga je treba vrniti.

[44] Glej sodbo z dne 20. marca 2014, Rousse Industry/Komisija (C-271/13 P, neobjavljena, EU:C:2014:175, točka 77). Glej tudi sodbo z dne 18. oktobra 2007, Komisija/Francija (C-441/06, EU:C:2007:616, točka 29 in navedena sodna praksa).

[45] Izpodbijana sodba (točka 419), ki napotuje na sodbo z dne 19. oktobra 2005, Freistaat Thüringen/Komisija (T-318/00, EU:T:2005:363, točka 125), in na sodbo Larko/Komisija (točka 113).

135. Drugič, menim, da zgolj okoliščina, navedena v točki 133 teh sklepnih predlogov, ne zadostuje za zavrnitev uporabe te sodne prakse v obravnavani zadevi. [46]

136. Pomoč v obravnavani zadevi namreč ni zajemala preprostega, „pravega“ prenosa denarnih zneskov brez vsakršne protidajatve, katerih višino bi bilo mogoče neposredno določiti. Nasprotno, zajemala je različne zapletene pogodbene dogovore, na podlagi katerih je letališče (in posledično javni organi) na koncu prevzelo stroške – ki jih zasebni udeleženec na trgu ne bi prevzel – saj je storitve, ki so bile zanj opravljene, „preplačalo“ ali pa se je nekaterim plačilom (ali pristojbinam), ki bi jih moralo prejeti, odpovedalo.

137. Zato menim, da je Komisija upravičeno štela, kot je navedla v točki 563 obrazložitve spornega sklepa, da je bilo treba te zneske izračunati „na podlagi negativnega dela napovedanih dodatnih tokov (prihodki, od katerih se odštejejo stroški) ob sklenitvi transakcije“.

138. To je namreč tisti trenutek, v katerem je v obravnavani zadevi postalo jasno, da bo prišlo do uporabe državnih sredstev, ki jih je zato treba upoštevati za določitev prednosti, ki sta jo imeli pritožnici, in, ne nazadnje, za določitev zneska pomoči, ki ga je treba vrniti.

139. Iz navedenih preudarkov izhaja, da je treba četrti pritožbeni razlog zavrniti kot brezpredmeten.

140. Nazadnje, tudi če bi se Sodišče odločilo, da ne bo sledilo analizi, ki sem jo opravila v teh sklepnih predlogih in na podlagi katere sem ugotovila, da je ta pritožbeni razlog brezpredmeten, pa menim, da je treba ta razlog vsekakor zavrniti kot neutemeljen.

141. Čeprav se morda zdi, da izrazoslovje, ki je bilo uporabljeno v spornih točkah izpodbijane sodbe, ni najbolj dosledno, pa menim, da je iz skupne razlage te sodbe razvidno, da Splošno sodišče ni podvomilo o dejstvu, da je obveznost vračila nezakonito izplačane pomoči namenjena ponovni vzpostavitvi položaja, ki je obstajal pred izplačilom pomoči, da bi se tako odpravilo izkrivljenje konkurence, ki ga je povzročila konkurenčna prednost, zagotovljena z nezakonito pomočjo. [47]

142. Poleg tega se zdi, da je razlika, ki jo skušata pritožnici vzpostaviti med dodelitvijo in izplačilom pomoči, vsaj neprepričljiva, saj v obravnavani zadevi ne gre za shemo pomoči, ampak za individualno pomoč.

143. Iz navedenih preudarkov izhaja, da je treba četrti pritožbeni razlog zavrniti kot brezpredmeten in vsekakor neutemeljen.

144. Ker nobeden od pritožbenih razlogov ni utemeljen, je treba pritožbo v celoti zavrniti.

IV. Predlog

145. Glede na navedeno Sodišču predlagam, naj pritožbo zavrne in pritožnicama naloži plačilo stroškov.

[46] Glej sodno prakso, navedeno v sodbi Larko/Komisija (točke od 28 do 32).

[47] Glej med drugim sodbi z dne 15. septembra 2022, Fossil (Gibraltar) (C-705/20, EU:C:2022:680, točka 39 in navedena sodna praksa), in z dne 5. marca 2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, točka 131 in navedena sodna praksa).